

Stelde niks voor

Een leugen blijft nooit lang alleen. Je moet hem, om te beginnen, al heel vaak herhalen. Iemand vraagt of je het zeker weet, en nog eens, of je het toch écht zeker weet. Iemand anders wil weten of het klopt wat hij heeft gehoord. En: meen je dat nou? En: is het echt waar? En: hoe zat het dan precies?

In plaats van sterker te worden, bij elke keer dat je hem vertelt, begint je leugen te wankelen. Op den duur denk je: dit gelooft geen mens meer, ze hebben me door. Je bent bang voor wat er gaat gebeuren als je leugen uitkomt. Dus verzin je een nieuwe, om de eerste overeind te houden. Tot de tweede ook wankel wordt en je weer een volgende nodig hebt. Zo bouw je een toren van leugens. Een gammele toren. Je bent de hele dag bezig om te voorkomen dat hij omkiepert. Dat is wat ik leerde, in de eerste dagen van de kerstvakantie.

De gevolgen, had Berten gezegd, als ik loog moest ik *de gevolgen* dragen. Dat woord liet me niet met rust. Het zong door mijn kop, steeds als iemand vroeg naar de

brand. Het leek wel of de hele stad wist dat ik Kat erbij had gelapt. Iedereen vroeg ernaar: de oude man uit onze straat, van wie ik altijd dacht dat hij niet kon praten, omdat hij nooit een kik gaf als ik hem groette, een collega van mijn moeder, die ik tegenkwam op straat, een vreemde, in de rij voor de kassa van de supermarkt. Het ging maar door. Geen idee hoe al die lui ervan wisten.

‘Mensen kletsen graag,’ zei Sonja. ‘Slecht nieuws verspreidt zich vlugger dan de mazelen.’

Slecht nieuws, dacht ik, ben ik nu opeens *slecht nieuws*?

Op kerstdag gingen we naar oma Sonja, zoals elk jaar. We aten altijd hetzelfde: vlees met een netje eromheen, aardappelpuree in de vorm van kleine hondenhoopjes, en worteltjes. Dat wilde zeggen, ronde bolletjes met de kleur en de smaak van wortel. En zoals ieder jaar vertelde oma dezelfde grap. Dat het een enorm werk geweest was om die bolletjes zo mooi rond te snijden. Ze had er dagen op gezeten, zei ze, terwijl iedereen wist dat ze uit de diepvries kwamen. Als toetje was er taart die Sonja zelf gebakken had.

‘Voor mij een mini-puntje,’ zei mijn moeder, toen het misbaksel op tafel kwam.

‘Ik ook,’ zei ik, vlug. ‘Een streepje, meer niet.’

Sonja begon te snijden.

‘Kleiner, kleiner,’ riepen mama en ik in koor.

Dat we op ploffen stonden, zeiden we. Dat er echt niks meer bij kon. En we wreven over onze buikjes.

Sonja deed of ze niks hoorde. We protesteerden te-

gen de enorme punt die ze grijnzend voor onze neus zette.

‘Ja,’ zei ze, schouderophalend. ‘Nu heb ik al afgesneden.’

Het was het spelletje dat we elk jaar speelden. Het enige verschil was dat papa ontbrak. Oma had wel zijn stoel leeggemaakt. Als hij onverwacht aanbelde, kon hij zo aanschuiven.

Niemand zette iets op het stukje tafelkleed waar vorig jaar mijn vaders bord stond. Geen schaal, geen glas, geen peper of zout. We zeiden niet: wat een akelig kale plek daar op tafel. Maar we dachten het alle drie.

Na het eten was Sonja moe. Dat was ze vaak, de laatste tijd. Sinds ze zo oud had geleken, die keer in de keuken, kon ik niet meer anders naar haar kijken. Ze viel in slaap op de bank. Mama legde een dekentje over haar heen. We deden heel stil de afwas, en slopen naar buiten.

De volgende dag keek ik met mijn moeder naar een film, die ik al zo vaak had gezien dat ik precies wist wat er ging gebeuren.

Het ging over de Kerstman. Hij moest voor de rechter verschijnen, om te bewijzen dat hij echt was. Niemand geloofde hem, behalve een klein meisje. Vroeger wilde ik dat meisje zijn. Nu vond ik het opeens een vervelend kind.

De dagen erna zat ik in mijn schulp. Zo noemde ik sinds kort mijn kamer. *Ik ben naar mijn schulp*, zei ik, als ik naar boven ging. Dan hapte mijn moeder kort naar adem, en beet op haar lip.

Liv zag ik niet. Ze wilde natuurlijk zoveel mogelijk bij haar vader zijn, nu hij thuis was. Ze liet ook niks van zich horen, zelfs geen berichtje. Ik vond het prima zo. Ik kon het gezeur over haar vader missen als kiespijn.

Op de laatste dag van het jaar ging de bel. Het was vroeg, ik had me nog niet aangekleed. Ik hoorde de voetstappen van mijn moeder beneden in de gang. De voordeur ging met een luide kreun open. Van buiten klonk een donkere stem. Net het rommelen van een onweersbui in de verte. Het parkietengekwetter van mijn moeder stak er schel bij af. Ik kon het gesprek niet volgen, maar het klonk grappig. Donder. Tjilp. Donder. Tjilptjilptjilp. Donder. Het onweer kwam binnen en vulde meteen de hele benedenverdieping. Mijn hart ontplofte. Ik kende die stem. Het was Berten. Dit is het, dacht ik, mijn leugen is ontdekt. Berten is gekomen om te vertellen wat de gevolgen zijn.

‘Shit,’ zei ik, hardop.

Mijn moeder riep mijn naam, onder aan de trap. Als een bal in een flipperkast kaatste ik heen en weer tussen het bed en de tafel. Ik klemde mijn hoofd tussen mijn handen, om mijn stuiterende hersens bij elkaar te houden.

Nog eens de stem van mama, luider: ‘Charlie!’

Als ik bleef doen of ik haar niet hoorde, zou ze naar boven komen. Ik keek door het raam. De boom achter het huis was kaal en zwart. In gedachten had ik mijn ontsnapping al honderd keer geoefend: op de vensterbank klimmen, sprongetje naar de dichtstbijzijnde tak, dan op het dak van het schuurtje, en me via de muur

laten zakken in de brandgang die uitkwam in een zijstraat. Simpel. Maar toen ik het raam openmaakte, en even overwoog om het echt te doen, leek het toch minder eenvoudig. De tak was opeens veel verder weg, het schuurtje nogal gammel en de muur behoorlijk hoog.

Opnieuw mijn moeder, van beneden: 'Charlie, hoor je me?'

Nog een halve minuut, schatte ik, dan stond ze in mijn kamer. Ik kon me verstoppen, in de kast, onder mijn bed, maar daar zou mijn moeder niet intrappen. Mijn jas hing aan de kapstok, mijn schoenen stonden eronder, dat had ze allang gezien.

'Ja,' riep ik terug

'Kun je hier komen?'

'Wat is er?'

'Kom nu maar gewoon.'

'Wacht even,' riep ik.

Ik deed het raam weer dicht en hees me in een broek. Ik rukte aan een mouw die uit de berg kleren op mijn stoel stak. De hele stapel kieperde op de grond. Zachtjes vloekend trok ik de trui over mijn hoofd.

'Charlie!'

Ik hoorde dat ik het elastiek van mijn moeders geduld zo ver had uitgerekt dat het op springen stond.

'Hèhè,' zei ze, toen ik mijn slaapkamerdeur opendeed.

Ze bleef onder aan de trap staan, tot ik helemaal beneden was.

'Bezoek,' zei ze, en wees in de richting van de keuken.

‘Ah, Charlie,’ zei Berten, toen hij me hoorde. ‘Ga zitten.’

Hij vond het blijkbaar de gewoonste zaak van de wereld, dat hij daar de stevigheid van een keukenstoel zat te testen, met zijn enorme lijf.

‘O, hallo,’ zei ik. ‘U bent het.’

Ik deed zo mijn best om verbaasd te klinken, dat ik meer bang leek.

‘Zit, zit,’ zei Berten, opgewekt.

Met zijn grote klauw wees hij over de tafel, alsof ik bij hem op bezoek kwam, in plaats van andersom. Ik zag ineens hoe klein onze keuken eigenlijk was. Hij paste maar net om Berten heen. Mijn moeder bleef in de deuropening staan.

‘Ik was toevallig in de buurt,’ beweerde Berten.

Ik knikte, en dacht bij mezelf: hier is niks toevalligs aan.

De politieman sloeg de map open die voor hem op tafel lag.

‘Ik wilde nog een paar dingen van je weten, over de avond van de brand. Voor de volledigheid. Dan kunnen we de zaak afronden.’

Berten rommelde in zijn papieren. Zelfs als hij niet naar me keek, voelde ik me bespied. Misschien had hij een extra paar ogen onder zijn dikke zwarte haar.

‘Dat andere meisje,’ zei hij.

‘Ja?’ zei ik.

‘Dat was niet die, eh, hoe heet ze?’

Hij bestudeerde een volgekrabbeld blad, draaide het om, bekeek de achterkant. Ik had niet het idee dat hij echt las.

‘Asha,’ zei ik. ‘Nee.’

‘Asha, juist,’ zei Berten, zonder op te kijken. ‘Dat weet je zeker?’

‘Ja.’

Dat was geen leugen. Ik wist zeker dat ik Kats papegaai niet gezien had, die avond.

‘Volgens mij was ze niet van hier.’

Dat was er wel een. En een totaal overbodige. Geen idee waarom ik besloot mezelf nog wat dieper in de nesten te werken. Berten keek me aan.

‘Wat bedoel je, niet van hier?’

‘Niet van onze school. Iemand die ze kent van vroeger.’

Stop met praten, Charlie, dacht ik.

‘Van waar ze hiervoor woonde, bedoel je?’

‘Uhuh.’

‘Dat is wel heel ver weg.’

‘Ja.’

Ik kreeg het warm.

‘Maar dat het Kat was, weet je zeker?’

Ik zei niets. Ik knikte alleen, maar het bleef een leugen, natuurlijk. Nummer twee. Berten nam er geen genoegen mee. Hij wilde geluid.

‘Echt zeker?’ zei hij.

Ik keek naar mijn moeder. Ze deed haar armen over elkaar en haar hoofd naar beneden. Ik was alleen. Vlug veegde ik een druppel van mijn wang en wreef hem tussen mijn duim en wijsvinger. Ik kon niet voelen of het een traan was, of zweet.

‘Uhuh,’ deed ik.

Drie.

‘Je hebt haar gezicht niet gezien.’

‘Nee.’

‘Hoe wist je dan dat zij het was?’

Ik probeerde razendsnel terug te halen wat ik vorige keer gezegd had.

‘Aan hoe ze liep.’

Vier.

‘Dat is alles? Niet haar kleren?’

Ik schudde mijn hoofd.

‘Wel haar schoenen.’

Vijf.

‘Zijn dat opvallende schoenen?’

‘Eh, niet echt.’

‘Maar je herkende ze?’

‘Ja.’

En zes.

Berten leunde achterover. Hij hield zijn harige handen voor zijn borst en speelde met zijn pen.

‘Wat vind je van haar?’ zei hij, plots op een andere toon.

‘Uh, niks,’ zei ik. ‘Ik vind niks van haar.’

Leugen zeven.

‘Ik begreep dat jullie gevochten hebben.’

Mijn gezicht begon te gloeien.

‘Nee, hoor. Stelde niks voor. Was voor de grap.’

Acht, negen en tien.

‘Dus je hebt niks tegen Kat?’

‘Nee.’

Elf.

‘Goed,’ zei Berten.

Hij gooide de pen neer op zijn papieren.

‘Dan zijn we klaar. Bedankt.’

‘Ja,’ zei ik.

Elf leugens, in amper een minuut. Dat moest wel een of ander record zijn. De politieman harkte zijn spullen bij elkaar en sloeg de map dicht. Hij bleef nog even naar me kijken. Ik staarde naar het tafelkleed.

Berten stond op. De stoel kreunde van opluchting. Ik voelde hoe zijn lichaam lucht verplaatste toen hij langs me liep.

‘Bedankt,’ zei hij achter mijn rug.

‘Ja,’ zei mijn moeder.

Ze liep met hem mee de gang in. Ik verstond niet meer wat ze zeiden. Tjilp. Donder, donder. Tjilp. De voordeur ging open en dicht. Met een zucht liet ik mijn hoofd voorover vallen.

Mijn telefoon ging. Ik haalde hem uit mijn broekzak.

Papa.

Ik drukte hem weg en legde het toestel op tafel. Mijn moeder kwam binnen met haar jas en een sjaal.

‘Wie belde er?’ zei ze.

‘Niemand.’

‘Papa?’

‘Nee.’

‘Ik heb hem aan de lijn gehad.’

‘O.’

‘Hij zei dat je nooit opneemt.’

‘Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Geen zin.’

‘Je kunt toch wel even met hem praten?’

‘Zou kunnen.’

‘Maar?’ zei ze, op een overdreven vragende manier.
‘Zeg ik toch. Geen zin.’
‘Hij maakt zich zorgen.’
‘Over?’
‘Over jou. Ik ook. Iedereen.’
‘Ben je niet meer kwaad op hem?’
‘Jawel.’
‘Maar?’ zei ik, op mijn moeders toontje.
Ze had niet door dat ik haar nadeed.
‘Maar,’ zei ze, haar schouders ophalend, ‘het blijft je vader.’
‘Ik snap niet dat je het voor hem opneemt. Na alles wat hij heeft geflikt. Het is een dikke leugenaar.’
‘Ik neem het niet voor hem op.’
‘Wat doe je dan?’
‘Ik probeer alleen –’
Met een zwaai van haar hand onderbrak mijn moeder zichzelf.
‘Wat? Wat probeer je?’
‘Niks. Laat maar.’
Ze trok haar jas aan.
‘Ik ben even bij Sonja,’ zei ze. ‘Ze voelt zich niet zo lekker.’
‘Oké,’ zei ik.
‘Je gaat zeker niet mee?’
Ik schudde mijn hoofd.
‘Ik blijf niet lang. Als ik terugkom bak ik oliebollen.’
‘Ja.’
Mijn moeder deed de laatste knoop van haar jas dicht en liet haar armen vallen.
‘Alles in orde?’ zei ze.

‘Waarom?’

‘Met de politie, en zo?’

‘Ja,’ zei ik. ‘Ga nu maar.’

Meteen nadat mijn moeder de voordeur achter zich dichttrok, ging mijn telefoon opnieuw. Door het getril begon hij over het tafelkleed te kruipen, alsof hij probeerde te ontsnappen. Op zoek naar iemand die wilde opnemen. Ver kwam hij niet, halverwege de tafel stopte zijn vluchtpoging.

Ik keek op het scherm en zag wat ik al wist: *gemist gesprek papa*. Hij hoorde nu mijn stem: *Hallo, dit is Charlie, ik heb even geen tijd, probeer het later nog eens*. Niet waar. Ik had tijd zat. Dus eigenlijk luisterde mijn vader nu naar een leugen.

Dat wist hij, natuurlijk, maar ik vond het belachelijk dat hij erover klaagde bij mijn moeder. Hij had me zelf leren liegen, nog voor ik wist wat het was, met zijn zogenaamde leugentje om bestwil.

Helaas leerde hij me niet wat je doet aan het klemmende gevoel in je maag, als je liegt. Ik denk dat het pas overgaat als degene tegen wie je hebt gelogen zegt: *het geeft niet, het is goed, ik vergeef je*.

Daarom belde mijn vader zo vaak. Hij wilde van mij horen dat ik niet kwaad op hem was. Dat ik hem vergaf. Kon hij mooi vergeten. Ik had geen zin om hem te helpen. Integendeel, ik nam me voor om het hem zo moeilijk mogelijk te maken.

Door mijn hoofd dwarrelde een gedachte. Een van het soort dat ik wel vaker had. Domme, gevaarlijke ge-

dachten, die ik meestal met een wapperende hand mijn kop uit joeg. Als ze echt hardnekkig waren, schudde ik mijn hersens eens flink door elkaar, hielp altijd.

Dat had ik toen ook moeten doen, daar aan de keukentafel, maar ik wapperde niet, ik schudde niet, ik joeg niks weg. Ik wachtte geduldig, tot uit de dwarrelende gedachte een idee was gegroeid, en vervolgens uit dat idee een plan. Een dom en gevaarlijk plan, maar ik liet het gebeuren. Ik moest wel, mijn vader mocht hier niet mee weggkomen. Hij had gelogen. Er zouden gevolgen zijn.

Ik stond op en ging door de achterdeur naar buiten. Ik trok de afgebladderde deur van het schuurtje open en bleef staan op de drempel. Met mijn ogen als spleetjes zocht ik in de mufte schemer.

Het hok zat werkelijk propvol rommel. Het meeste was stuk, versleten, of gewoon oud. Zooi waarvan mijn moeder geen afscheid kon nemen. Ik vond wat ik zocht in de verste hoek. Boven op een houten rek stond een witte emmer met ijzeren hengsel. Ik kreunde. Ik moest de hele vuilnisbelt oversteken om daar te komen.

Met ingetrokken buik wurmde ik me tussen een vlekkerig matras en een fiets op platte banden door. Ik stootte mijn enkel aan de schommel, waar ik ooit zo hard vanaf was gedonderd dat ik er nooit meer op wilde. Ik vloekte, eerst voor nu, en daarna nog eens, voor toen.

Ik leunde over een stapel plastic tuinstoelen. Ik moest mijn hele lijf uitrekken om bij de bovenste plank van het rek te kunnen. Ik trok de emmer over de rand.

Hij trok mijn arm zowat uit de kom. Het ijzeren hengel sneed in mijn vingers.

Puffend loodste ik de emmer in de richting van de deur, en liet hem neerploffen op het enige stukje vloer dat niet vol troep stond. Het etiket op de zijkant was onleesbaar, door de lange, opgedroogde verfdruppels.

In een van haar bevestigingen had mijn moeder eens besloten om het plafond van de woonkamer te schilderen. Ze kocht een emmer witte verf en een roller, en begon enthousiast aan het karwei. Ze gaf het al snel weer op, toen ze in de gaten kreeg dat ze de gordijnen, de vloer en zichzelf aan het onderspetteren was. Een tijdlang hadden we een plafond met één witte hoek. Intussen was het weer overal even grijs.

Ik trok het deksel van de emmer. Er zat een korst op de verf. Ik duwde erop. Mijn vinger liet een deukje achter. Ik pakte een dikke breinaald die uit een verhuisdoos stak. Prikkend en hakkend ging ik de korst te lijf. Ik roerde tot mijn pols er zeer van deed, maar de verf bleef brokkelig. Net de vieze rijstepap die mijn moeder wel eens meebracht. Niet erg, besloot ik. Ik was immers niet van plan het plafond te witten. Wel om naar mijn vaders huis te gaan en daar in koeienletters op de muur te kalken wat iedereen moest weten. Wie hij was. Wát hij was. Een keer links van de voordeur die de vrouw met de buik voor me had opengedaan, en een keer rechts: LEUGENAAR LEUGENAAR.

Uit een zak met oude kleren trok ik een jurkje tevoorschijn, dat ik al bijna was vergeten. Ik had het nooit graag gedragen. Veel te meisjesachtig, met die plooitjes en die frutseltjes. Grijnzend veegde ik de brei-

naald ermee schoon. Ik deed het deksel op de emmer en legde de zak kleren erbovenop.

Dat was het plan. Dit ging ik doen. Ik was zo vastbesloten dat ik er zelf verbaasd van stond. Alleen nog bedenken wanneer. 's Nachts, natuurlijk, niemand mocht me zien. Het moest droog zijn, maar wel bewolkt, zodat ook de maan me niet kon verraden. Ik moest nog wel wat durf bij elkaar scharrelen. Gelukkig bleef papa me bestoken met berichtjes. Doe maar, dacht ik, ga daar vooral mee door. Ik haalde moed uit mijn kwaadheid. Mijn vader wist niet dat hij met elk bericht een stapje dichterbij zijn ontmaskering kwam.